

„A kulturális esélyteremtés egyfajta szellemi akadálymentesítés”

Interjú Hoppál Péter kultúráért felelős államtitkárral

Hegedűs Katalin: *Hogyan vázolná a közösségi művelődés, s vele a kulturális esélyteremtés jelenlegi állapotát Magyarországon?*

Hoppál Péter: Hazánk társadalmi-gazdasági helyzetét egy érdekes kettősség jellemzi. Egyrészt nap mint nap tapasztaljuk – a magánéletünkben a barátaink, ismerőseink körében és szakemberként is, magam korábban tanárként, karvezetőként, majd képviselőként és most, államtitkárként is –, hogy milyen sok tehetséges tagja van nemzetünknek. Hiszem, sőt tudom, hogy mindenki tehetséges valamiben, mindenkinek van egy talentuma, amelyre építve kiteljesítheti önmagát, építő tagja lehet szűkebb vagy tágabb közösségeinek. És itt nem csupán a kultúrára, a művészetekre gondolok – természetesen arra is. Hiszen van, aki a matematika világában érzi otthon magát, van, aki házak építésében – kőműves, asztalos szakemberként – teljesítheti ki tehetségét, vagy például az emberi kapcsolatokhoz értve segítőként vagy sokak által szervezett rendezvények szervezőjeként találja, találhatja meg hivatását. Látom, hogy sokaknak ez sikerül, és látom azt is, mennyi emberben szunnyad a tehetség, vannak jó, innovatív gondolataik, ötleteik. Másrészt azonban azt láthatjuk, hogy például

az étellel való elégedettséget bemutató, 2013-ban megjelent World Happiness Report 2010 és 2012 közötti adatok alapján hazánkat 156 vizsgált ország közül a 110-ik helyre rangsorolja, amely adat kapcsán figyelemre méltó, hogy a hazánkéval összehasonlítható adottságokkal és történelmi múlttal rendelkező országokban (pl. Szlovákia és Csehország) jobb eredményeket mértek.

Van tehát egy kettősség, amelynek egyik oldalán a tehetség, a kiaknázható lehetőség áll, a másikon pedig az, hogy az emberek mennyire hisznek önmagukban, mennyire érzik

úgy, hogy sorsuk alakítói, talentumuk kiteljesítői lehetnek. Szilárd meggyőződése, hogy a kulturális intézmény- és szervezetrendszer az, amely a leghatékonyabban tud tenni e kettősség, ezen ellentmondás feloldása érdekében.

H. K.: *Milyen eszközökkel ösztönözheti a Kormány az egyéni ambíciók ilyesfajta kiteljesítését a kulturális területen?*

H. P.: A Kormány számos eszközzel segíti az embereket abban, hogy meg tudják valósítani terveiket, gondoljunk csak a Nemzeti Tehetség

Programra vagy a mikro-vállalkozásokat segítő támogatásokra. Ezek sikeréhez a kulturális intézmény- és szervezetrendszer azzal tud hozzájárulni, hogy fejleszti az emberek attitűdjeit, kompetenciáit, hogy megerősíti hitüket önmagukban, aktivizálja őket, hozzájárul ahhoz, hogy igényük legyen és képesek is legyenek arra, hogy hozzájáruljanak szűkebb vagy tágabb közösségük, környezetük, településük fejlesztéséhez, fejlődéséhez. Az esélyteremtés ebben az esetben két elemből áll: biztosítani az emberek számára mindazon eszközöket, amelyekkel kiteljesíthetik életüket, és hozzájárulni ahhoz, hogy e lehetőségeket ki tudják aknázni. A kulturális esélyteremtés egyfajta szellemi akadálymentesítés: azon dolgozunk, hogy felvértezzük az embereket a saját boldogulásukhoz szükséges nyitottsággal, tapasztalattal és tudással.

H. K.: *Milyen különbségek mutatkoznak a kulturális hozzáférés terén az egyes települések között?*

H. P.: A kulturális közszolgáltatások elérhetőek minden településen. Látjuk azonban, hogy ez sok esetben csak heti pár órát jelent. Ha azt nézzük, hogy egy átlagos magyar mennyi időt fordít kulturális tevékenységekre, akkor a kép ennél sokkal borúsabb: átlagban napi egy-két percnél nem többet. Azt tudjuk, hogy bár sok helyen megvan, de még mindig túl sok helyről hiányzik a fentiekben említett „megerősítő” folyamatokat generálni képes szakember, és sok helyütt e munka nem megfelelő infrastruktúrális körülmények között zajlik. A legfőbb feladatunk épp ezzel függ össze: ebben a kormányzati ciklusban el kell érniünk, hogy a szolgáltatások terén első körben mérsékeljük, majd felszámoljuk azokat a területi egyenlőtlenségeket, amelyek akadályozzák, hogy helyi szinten érvényesüljenek a kultúra jóléti, társadalomfejlesztő és gazdasági teljesítményt fokozó hatásai. Mikor a kulturális alapellátásról beszélünk, akkor erről, a területi egyenlőtlenségeket felszámoló munkánkról is szólnunk. Ez vezet majd el minket oda, hogy mindenkinek legyen lehetősége kulturális értékekkel találkozni és megélni a kulturális értékteremtés élményét, amelyek révén fejlődnek,

megerősödnek azok a személyes és közösségi attitűdök és kompetenciák, amely hozzásegítik az embereket és közösségeiket a bennük rejlő tehetség – másként fogalmazva esélyek – kiteljesítéséhez.

Ennek érdekében már sokat léptünk előre, hiszen idéntől minden település legalább 1,2 millió forint normatív támogatást kap a közösségi művelődési és könyvtári feladatainak ellátására. Azaz amellet, hogy minden település lakosonkénti 1140 Ft normatív támogatásban részesül, bevezettük, hogy ennek minimumösszege legalább 1,2 millió Ft legyen, amely az aprófalvak sokasága számára jelentett forrásnövekedést. Ez azonban csak az első lépés volt, ezt a munkát kell folytatnunk az elkövetkező években.

H. K.: *Miben látja a közösségi művelődés küldetését és szerepét Államtitkár Úr a szakpolitika rendszerében?*

H. P.: A közösségi művelődés a kulturális szakterületek közül az, amelynek tevékenységei a legnagyobb aktivitást, cselekvő részvételt igényli. Ez tükröződik vissza a Nemzeti Művelődési Intézetnek a közösségi művelődési intézmények, szervezetek 2014. évi tevékenységét bemutató rövid statisztikai jelentéséből is. Csak néhány adat: a közösségi művelődés intézmény- és szervezetrendszere keretében több mint 9 ezer művészeti csoport és 5600 népművészeti

csoport működik, a különböző szakörökkel, egyéb közösségépítő csoportokkal sok százezer embert aktívizálnak. Tevékenységük nagy részének helyszínét, keretét minden bizonnyal a közösségi művelődési intézmények biztosítják. Az mondhatjuk tehát, hogy a művelődési házak, közösségi színterek, közösségi házak, faluházak – és sorolhatnánk az adott településen élők számára megszokott és szeretett elnevezését ezen intézményeknek – Magyarország közösségi erőforrásközpontjai. Ezért gondolom, hogy a közösségi művelődés intézményrendszerének elsődleges feladata, hogy – a kultúra, a művelődés eszközeivel – a közösségek megalakulását, megerősödését szolgálja. Hiszen a közösségépítés az egyik leghatékonyabb eszköze annak, hogy minél többek alkotó helyet, szerepet leljenek lakóhelyük közösségében. A szélesedő középosztály tagjainak pedig megerősödjön a lakóhelyéért, annak közösségéért és ezen keresztül a társadalom egészéért érzett felelőssége, azaz, hogy lakosok helyett polgárok legyenek. Nagy lehetőség ez, és nagy felelősség, hogy megvalósuljon.

Van azonban a közösségi művelődési szakterületnek egy másik fontos szerepe is, amit úgy tehetnénk képszerűvé, hogy: a közösségi művelődés az előadó- és képzőművészeti terület nyirokrendszere. Az az intézményrendszer, amely a nagyobb városokban, kulturális központokban megszű-

lető értékeket – együttműködésben a könyvtári hálózattal vagy a tájházak hálózatával – el tudja juttatni azokhoz, akik földrajzilag távol élnek e helyektől. Az a tény, hogy a közösségi művelődési intézmények által szervezett kiállítások, kulturális, társadalmi, művészeti műsorok és rendezvények száma 2014-ben megközelítette 176 ezret és ezeknek több mint 34 millió látogatója volt, jól mutatja, hogy e téren is helytállnak az intézmények. Ezt a potenciált kívánjuk kihasználni akkor, amikor – a kulturális alapellátás kiterjesztését szolgáló munkánk keretében – arra ösztönözzük a művészeti intézményeinket, hogy előadásikat juttassák el minél több településre, minél több emberhez. Nagy öröm számomra, hogy ebben kiváló partnereink a művészeti intézmények és ezért köszönettel kell szólnom róluk. Ezzel az összefogással hozzá tudunk járulni ahhoz is, hogy például egy-egy település ünnepén, búcsúján, falunapján ne a bővli, a talmi jelenjen meg – amely bár szerencsére visszaszorulóban van, de látjuk, hogy létező jelenség –, hanem valódi értékek.

E két szerep mellett pedig ott van harmadikként, amit összefoglalóan úgy nevezhetünk meg, mint az EMMI-n belüli ágazatok közötti együttműködés helyi, települési szintű megvalósítása. A közösségi művelődési intézményekben, közösségi színterekben dolgozó szakemberek ugyanis nap mint nap találkozhatnak szociális problémákkal, továbbtanulási, munkahely-keresési dilemmákkal, párkapcsolati kérdésekkel – egyszerűen azért, mert a különböző körökben, szakkörökben, közösségekben idejüket ott töltik mindezen kérdéseket megosztják velük. Mindezek mellett tereikben elérhetővé tehető számos információ, helyiségekben tanácsadások, konzultációk, képzések tarthatóak. Ott tehát, ahol megvan a megfelelő infrastruktúra és van szakember, illetve egy közösség, amely működteti a közösségi teret, akkor számos ágazat közszolgáltatása hozzáférhető közelebb az emberekhez. Kiváló példái ennek a – többnyire művelődési házak és könyvtárak bázisán kialakított – integrált közösségi és szolgáltató terek és az évtizedek óta azokhoz hasonlóan működő, a helyi igények,

szükségletek alapján fontosnak tartott közszolgáltatásokat befogadó közösségi művelődési intézmények, faluházak.

H. K.: *Miben látja a Kulturális Közfoglalkoztatási Program szerepét a kulturális alapellátás megteremtésében?*

H. P.: A kulturális alapellátás feltételezi, hogy minden településen van olyan ember, aki a kulturális alapellátás szervezésében, feltételeinek megteremtésében aktívan közreműködik. Ideális esetben ez egy főfoglalkozású, megfelelő tudással és alapos helyismerettel rendelkező szakember. Az aprófalvak esetében például oly módon, hogy a szakember 3-4 településen dolgozik és munkájába bevonja a helyi közösségeket is annak érdekében, hogy amikor ő nincs jelen, akkor is élő, színes tevékenységek legyenek a művelődési házban. Ez azonban csak hosszútávon teremthető meg. A közfoglalkoztatás jelenleg ezen a problémán segít. Ezért is tartom kulcsfontosságúnak, hogy a közfoglalkoztatási program keretében a közfoglalkoztatottak felkészítést, képzést és mentori segítséget kapnak ahhoz, hogy ezt a munkát jó színvonalon legyenek képesek végezni.

H. K.: *Miben látja a Kulturális Közfoglalkoztatási Program valódi értékét, mit emelne ki belőle az eddigiek alapján?*

H. P.: A kulturális közfoglalkoztatás nem csupán értelmes munkát kínál munkanélküli, iskolázott embereknek, hanem a település kulturális szakember-hiányát is enyhíti. Ez az eset az, amikor tehát mindenki jól jár: a közfoglalkoztatott is, a település is. Jó esetben arra ébreszti rá, arra ösztönzi a településeket, hogy érdemes nagyobb energiát, forrást fordítani a település kulturális értékeinek, hagyományainak megőrzésére, újrateemtésére. Igényeket kelt, felráz.

Hasonló okok miatt tartottam kiváló kezdeményezésnek a Nemzeti Művelődési Intézet Kapunyitogató Programját, amelynek hatásaként – látva, hogy milyen eredményeket hoz a felélénkített közösségi és kulturális élet – több település döntött úgy, hogy nem csupán pár napra nyit ki, hanem folyamatosan működtetve újranítja egykori közösségi, művelődési házát. Nem egy esetben oly módon, hogy pont egy kulturális közfoglalkoztatásban részt vevő helyi lakos lett az újranított tér munkatársa.

H. K.: *Minek köszönhető Ön szerint az, hogy más közfoglalkoztatási programokhoz viszonyítva igen magas, 22%-os a közfoglalkoztatottak elsődleges munkaerőpiacra való visszajutása?*

H. P.: Mindenekelőtt ki kell emelnem, hogy ez egy óriási eredmény. Nincs még egy közfoglalkoztatási program, amely ilyen számokat tu-

dott volna elérni. Ennek kulcsát én abban látom, hogy az elvégzendő feladatok kreativitást, sokszor önálló problémamegoldást igényelnek, ezzel a szunnyadó kompetenciákat újraélesztik, fejlesztik, javul, visszaszerezhető az önbizalom. Alapvető fontosságú továbbá az Intézet és a megyei irodái gondos mentorálása, amelynek keretében mindenki egyéni figyelmet kap, továbbá a fogadóhelyekkel való szoros kapcsolattartás.

H. K.: *Hogyan járul hozzá a Kulturális Közfoglalkoztatási Program az ágazatok és a szakterületek közötti együttműködésekhez?*

H. P.: A program kiváló példája a szakterületi, ágazatközi együttműködésnek. Hiszen egyrészt nem csupán a közösségi művelődési intézmények, szervezetek keretében dolgozhatnak a kulturális közfoglalkoztatottak, hanem a könyvtárakban, muzeális és művészeti intézményekben is. Másrészt a most futó programban kiemelt figyelmet fordítottunk arra – és külön köszönöm, hogy e célunk megvalósításában is kiváló partner volt a Nemzeti Művelődési Intézet –, hogy minél több civil és egyházi szervezet is bekapcsolódhasson a programba. Ezekkel az együttműködésekkel egy, az EMMI számos ágazatát, társadalompolitikai célját szolgáló komplex kezdeményezéssé vált a Kulturális Közfoglalkoztatási Program.

H. K.: *Milyen konkrét eredményeket remél a III. Kulturális Közfoglalkoztatási Programtól?*

H. P.: Nem tudom, hogy lehet-e még fokozni a 22%-os, kiváló elhelyezkedési rátát... Ha csak megtartjuk, akkor is óriási eredményeket értünk el. Ha azonban még növelni is tudnánk, akkor az még erősebb bizonyítéka lenne mindannak az attitűd és kompetenciafejlesztő hatásnak, amelyről beszélgetésünk elején szóltam. Konkrét eredményként várom el azonban azt, hogy a közfoglalkoztatottak tevékenységének maradandó hatása legyen a települések kulturális-művelődési életére. Hiszem, hogy erre minden feltétel adott.

Fontos eredmény továbbá, hogy a közösségi művelődés országos fejlesztéséért felelős NMI – és rajta keresz-

tül a kulturális kormányzat – még alaposabb, mélyebb ismeretekhez jut a magyar társadalom művelődési-műveltségi állapotáról, szükségleteiről. A program ezzel hatékonyan járul hozzá a tárcánk, az államtitkárságunk stratégiaalkotó munkájához.

H. K.: *Tervezik-e a Kulturális Közfoglalkoztatási Program folytatását, erre milyen esélyt lát?*

H. P.: Mindenképpen tervezem, hiszen a program bizonyította eredményességét, hatékonyságát mind a társadalom-, mind a gazdaságfejlesztés terén. A folytatásról való döntést azonban a Belügyminisztériummal közösen kell meghoznunk, majd erről a Kormány dönt. A folytatás érdekében még a mostani program ideje alatt meg kell kezdjük az egyeztetést a Belügyminisztériummal.

H. K.: *Milyen hasonló nagyszabású társadalmi, gazdaságélénkítő és közösségépítő programokat terveznek kulturális területen a minisztériumban a jövőre nézve?*

H. P.: Az Emberi Erőforrás Operatív Program keretében, még az idén elindítandó Cselekvő közösségek programot kell említenem. E program célja, hogy szakmai-módszertani

támogatással, azaz folyamatos helyszíni tanácsadással, mentorálással, képzésekkel, módszertani útmutató kiadványokkal és honlapokkal – és még számos egyéb módon – nyújtson segítséget a helyi, települési közösségfejlesztési folyamatokhoz. A kiemelt célja továbbá a programnak: a kulturális intézmények felkészítése működésük társadalmisítására, a közösségfejlesztési folyamatok és önkéntes programok eredményeinek fenntartására és további, a közösségek fejlesztését célzó tevékenységek megvalósítására.

A Cselekvő közösségek programunk szorosan kapcsolódik a Terület- és Településfejlesztési Operatív Programhoz – és ez újabb bizonyítéka a szakterületi-ágazati együttműködések fontosságának –, amely pályázati úton jelentős forrásokat biztosít majd a helyi, települési közösségfejlesztési folyamatokhoz. A két program – azaz a TOP közösségfejlesztési pályázati programja és az EFOP-ból finanszírozandó „Cselekvő közösségek” – együttesen tudnak majd hozzájárulni a közösségek és ezeken keresztül az egyének önálló cselekvési szándékának és képességének erősítéséhez, attitűdjeinek és kompetenciáinak fejlesztéséhez.

DR. HOPPÁL PÉTER első diplomáját a Janus Pannonius Tudományegyetem Művészeti Karán szerezte karvezetés-középfiskolai ének-zenetanár szakon. DLA doktori értekezését a budapesti Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem (Zeneakadémia) Doktoriskolájában védte meg, majd a PTE Közgazdaságtudományi Karán MBA diplomát szerzett. 1995 és 2010 között gimnáziumi tanár, 2002 és 2010 között a Pécsi Református Kollégium Gimnáziuma, Általános Iskolája és Óvodája főigazgatója volt. 2004 óta a Fidesz Kulturális Tagozatának tagja, 2006-tól 2014-ig pécsi egyéni önkormányzati képviselő, 2010 és 2014 között a Fidesz-KDNP Frakció vezetője és az Oktatási és Kulturális Bizottság elnöke. 2009 óta országgyűlési képviselő. 2013 áprilisától a Fidesz országos szóvivője, 2014 júniusától az Emberi Erőforrások Minisztériumának kultúráért felelős államtitkára. Államtitkárként fő célja a kulturális alapellátás kiépítése és a kulturális közösségfejlesztés, amely azon az alkotmányos jogon alapszik, hogy mindenkinek joga van a kultúrához való hozzáféréshez.

HEGEDŰS KATALIN népművelő, tanár, kulturális menedzser. Közel huszonöt éve dolgozik közművelődési területen. Pályáját az Almássy Téri Szabadidőközpontban kezdte, 2000-tól a Nemzeti Művelődési Intézet (jogelőd intézményének) információs, kommunikációs szakmai munkatársa, jelenleg Kommunikációs Osztályának vezetője, a Budapesti Népművelők Egyesülete elnökségének tagja. 2009-ben Wlassics Gyula, 2015-ben Besse-nyi György-díjban részesült.